

HET LAND VAN NEVELE

Meyghem — Plaats.

10706— Edif. Claerhout-Speeckart. Photo. Deynze

EDITORIAAL

Een jaar is vlug voorbij, ook voor de redactie van een van Vlaanderens vele heem- en volkskundige tijdschriften. Het is alsof we de stichtingsvergadering van onze vereniging nog maar pas achter de rug hebben en we "moeten" de tweede jaargang van ons berichtenblad al inleiden! Bij een dergelijke gelegenheid wordt gewoonlijk even achteruitgekeken om na te gaan wat wel en wat niet, wat goed en wat slecht gedaan werd. "Ken jezelf" is een mooie maar moeilijk toe te passen spreuk. Daarom hadden wij voor dit editoriaaltje vooral gerekend op de suggesties en de kritiek van ons steeds groeiend lezerspubliek. Op dat punt is ons tot heden echter nogal wat rust gegund..... "Een "goed" politikus zou uit dergelijke situaties met de nodige dosis diplomatie besluiten dat zijn beleid "stilzwijgend maar algemeen aanvaard en bijgetreden" wordt. Wij mogen echter niet gaan doen zoals de struisvogels en moeten trachten de kop boven het zand (en de schaarse wierook) te houden.

Toch zien wij ons verplicht deze zelfanalyse te beginnen met een optimistische noot, waartoe wij geïnspireerd werden bij het overschouwen van onze ledenlijst : het valt niet te loochenen dat "Het Land van Nevele" - waarvan dit bescheiden tijdschriftje zowat de spreekbuis is - een qua beroep, afkomst, politieke en ideologische overtuiging zeer verscheiden groep mensen heeft kunnen verenigen, gewoon uit belangstelling voor ons heem, de heemstudie en de heembescherming. Wij proberen niet onszelf hierin te loven, maar onze lezerskring, die maar al te vlug in vakjes en schuifjes opgedeeld wordt. Ons verheugt die diversiteit vooral omdat zij ons nog meer armslag geeft om de kat de bel aan te binden waar dat nodig is, zonder dat wij daarom onmiddellijk van partijdigheid of sektarisme beschuldigd worden.

Technisch valt op ons tijdschrift ongetwijfeld het een en ander aan te merken. Zo is ons herhaaldelijk gevraagd waarom wij ons blad niet laten drukken. Hierop kunnen wij enkel antwoorden dat wij moeten roeien met de riemen die wij hebben, en financieel is dat voorlopig alleen de bijdrage van onze leden ! Wel vermelden wij graag terloops dat de gemeenten Landegem en Lotenhulle een subsidie beloofd hebben. Anderzijds dient er toch even op gewezen te worden dat de schaarse "wierook" die ons toegezwaaid werd juist de technische kant van onze publikaties betrof. Voorlopig houden wij het dan maar grosso modo bij de huidige formule; wel zullen dit jaar meer illustraties en foto's in ons tijdschrift opgenomen kunnen worden.

Ook qua inhoud is "Het Land van Nevele" zeker voor heel wat verbeteringen vatbaar. Verscheidene leden suggereerden

dat misschien wat meer systematiek in onze afleveringen gebracht kon worden. Hiermee wordt bedoeld dat wij elke aflevering rond één bepaald thema zouden moeten opbouwen, dat dan door diverse medewerkers voor heel het Land van Nevele wordt uitgewerkt (b.v. een molennummer, een nummer over het broodbakken, over landbouwterminologie, de Poëziedagen te Merendree, Cyriel Buysse, de reformatie en de Spaans-katolieke repressie, enz.). Dat is ongetwijfeld het ideaal, maar juist daarom zo moeilijk te realiseren. Vooral het gebrek aan een ruime schare actieve medewerkers en een perfecte interne coördinatie, alsook het ontbreken van een degelijk regionaal dokumentatiecentrum staan de verwezenlijking van dat ideaal voorlopig nog in de weg. Wij zijn zo vrij de eerste negatieve faktor grotendeels op het "passief" - in casu de misplaatste bescheidenheid - van onze leden te schrijven. Op het tweede (interne coördinatie) en het derde (regionaal dokumentatiecentrum) punt dient juist in de eerstkomende jaren hard gewerkt te worden. Een eerste stap in die richting is, menen wij, de oprichting van speciale werkgroepen, waarover in deze aflevering al het een en ander meegedeeld wordt. Van enige systematische studie kan pas sprake zijn als eerst systematisch het nodige materiaal wordt verzameld. Voor die niet altijd prettige taak zullen echter veel bereidwillige handen en geesten nodig zijn! Wij durven in dit opzicht het allerbeste verhoplen!

Intussen blijven wij ook deze jaargang als een oriëntatie beschouwen. Over allerlei facetten van de heemstudie en -bescherming zullen bondige terreinverkenningen, beknopte detailstudies en zoveel mogelijk bibliografische overzichten verschijnen. Hiervoor rekenen wij op de medewerking en de steun van heel "Het Land van Nevele" !

Kanttekeningen bij het eerste levensjaar
van de heemkundige kring "Het Land van
Nevele"

Einde 1970 telde onze vereniging 110 leden. Op het eerste gezicht is dat niet zo'n enorm aantal, maar dat cijfer wint wel enigszins aan waarde als men er rekening mee houdt dat van enige systematische wervingsactie nog geen sprake is kunnen zijn. De beste propaganda is trouwens nog altijd wat je de mensen kan aanbieden. Daarom geven wij hier eerst even een overzicht van wat in het eerste werkjaar zoal verwezenlijkt is.

- Er werden twee grote projecten aangepakt waarvoor het materiële werk al voor een groot deel klaar is : "Broodbakken in het Land van Nevele" (een volks- en taalkundig onderzoek) en "Plaatsnamen en hun relatie tot de vroegste ontginning van de streek" (een historische, bodem- en naamkundige studie). Einde 1971 hopen wij met die beide projecten klaar te komen.

- Er werd een aanvang gemaakt met het samenstellen van een regionaal dokumentatiecentrum (boeken, tijdschriften, foto's, dia's en archiefstukken).

- In 1970 hadden ook verscheidene lezingen en uitstappen plaats. Wij geven hier een chronologisch overzicht ervan :

8 maart : stichtingsvergadering te Nevele, met toespraak door Dr. J. WEYNS, over "Heemkunde en de taak van een heemkundige vereniging".

- 21 maart : boomplanting te Nevele.
- 3 april : lezing te Bachte-Maria-Leerne door dh. E. EYLENBOSCH over "Volks- en taalkundige aspecten van het traditionele landbouwbedrijf".
- 24 mei : bezoek aan het museum "Rietgaverstede" van dh. A. JANSSENS te Nevele.
- 14 juni : lezing te Hansbeke door Prof. Dr. R. TAVERNIER over "Bodemkundige aspecten van het Land van Nevele en zijn vroegste ontginningsgeschiedenis".
- 26 september: wandeling rond de Wildendries te Landegem, o.l.v. dh. G. SCHAECK en daarna volksspelen.
- 7 november : lezing te Lotenhulle door Ir. A. MARTENS over "Familiekunde".
- 12 december: lezing + dia's te Meigem door Insp. A. RYSERHOVE over "Heem- en Volkskunde in en rond het Meetjesland".

Die activiteiten werden gemiddeld door 35 leden bijgewoond, wat relatief een succes betekent. In de meeste andere heemkundige verenigingen moet men het immers meestal met een geringer aantal aanwezigen stellen. Wel rekenen wij voor de toekomst nog wat meer op de pers, vooral voor het aankondigen van onze activiteiten, want ook niet-leden zijn altijd welkom. Ook hopen wij dat de gemeentebesturen van ons werk-

gebied wat meer belangstelling aan de dag gaan leggen voor wat "Het Land van Nevele" doet of zou willen doen (maar wegens gebrek aan financiële of materiële middelen niet kan realiseren). Het is natuurlijk wel zo, dat onze manifestaties niet de grote massa op de been brengen, maar dat is ook geen maatstaf om de waarde van ons werk te meten. Onze bescheiden aspiratie is het nuttige aan het aangename te paren; dat proberen wij te bereiken door studie, bescherming en verkenning van de direkte omgeving waarin wij wonen. Een dergelijk programma impliceert twee dingen : 1) dat een heemkundige vereniging niet een reservaat of clubje, maar ook niet een absolute noodzaak voor een welbepaald deel(tje) van de bevolking is, maar een zaak van en voor iedereen die in een aantrekkelijk milieu wil wonen; 2) dat onze activiteiten zich niet toespitsen op "fossielen". Een heemkundige vereniging mag zich niet ingraven in het verleden, maar moet anderzijds haar leden kritisch trachten op te stellen tegenover het steeds akkuter wordende probleem technische vooruitgang ↔ behoud van een eigen, leefbaar milieu. Hiermee bedoel ik niet dat het Land van Nevele straks gaat stikken onder een verpestende industrierook, maar eerder dat wij een oogje in het zeil moeten houden bij het streek- en grondbeleid. In deze tijd, waar de mens over steeds meer vrije tijd gaat beschikken die hij aan (noodzakelijke) ontspanning kan wijden, moet hij ook de nodige akkomodatie krijgen om die ontspanning zo nuttig en zo aangenaam mogelijk te maken. Dat laatste wordt ernstig bedreigd als hij zich b.v. niet meer vrij in een natuurlijke omgeving kan gaan bewegen, o.a. doordat lukrake bebouwing en privatisering van de mooiste hoekjes (terwille van de lieve centjes) zondermeer toegelaten worden. Aan de andere kant is een grondige kennis van het verleden

van onze streek een solied uitgangspunt bij het streven naar die aangename omgeving, waar het evenwicht mens-natuur behouden blijft.

Voor die zaak wil "Het Land van Nevele" zich in de toekomst met nog meer ijver inzetten.

Dat dat niet altijd met een doo-ernstig gezicht en een flinke dosis "ge-leerdheid" hoeft te gebeuren, maar ook via gewoon "ontspannende" bijeenkomsten (wande-lingen, fietstochten, organiseren van volksspelen) bereikt kan worden, hopen wij ook in 1971 te bewijzen. Dat wij daarbij rekenen op de medewerking van de hele be- volking en de steun van onze gemeentebe- sturen, hopen wij nog veel meer

J. TAELEMAN.

+

+

+

FINANCIËEL VERSLAG 1970

- Inkomsten

Lidgeld : 14.950 fr.

- Uitgaven

Tijdschrift	6.459
Vergoeding sprekers	1.646
Prijzen bolling	720
Traktaties	1.010
Administratiekosten (omslagen, postzegels, papier, drukwerk)	<u>2.464</u>
Totaal	12.299 fr.

- Boni : 2.651 fr.

Bij de kaftfoto :

MEIGEM 1906

Dit Meigem van omstreeks de eeuwwisseling moet Cyriel Buysse zeker vaak bezocht hebben. Het is een typisch beeld van een stil, landelijk dorp, zoals hij er in zijn streekromans vele op meesterlijke wijze beschreven heeft. Een echt dorp uit het Land van Nevelé.

Het vredige dorpsplein (1) wordt gedomineerd door het ietwat stijve gemeentehuis (veel herberg en weinig gemeentehuis). Uit het opschrift op de voorgevel blijkt dat Meigem toen zelfs reeds een "billard" had. In de vorm van een reclame voor de naaimachines Singer moest de deftige voorgevel trouwens nog een ander symptoom van onze huidige konsumptiemaatschappij dulden..... Jarenlang heeft het fotogenieke paardje Fanny met zijn bakkerskarretje op Meigem rondgelopen. Het trotseerde alle seizoenen om elke dag trouw zijn brood bij de klanten te brengen. Na de dagtaak mocht het dan even uitblazen, vastgebonden aan de ijzeren stang, die men destijds bij iedere "deftige" herberg vond. De twee Meigemnaren links op de foto blijken rustig de tijd te nemen om zich eens "goed" te laten fotograferen. Te oordelen naar hun breedgerande strooien hoed moeten het in die tijd wel mooie zomers geweest zijn. Verderop, naar de Berg toe, troont de statige dorpsmolen. Er ontbreekt enkel nog een klad witte duiven in de lucht om van dit plaatje een volmaakt schilderij te maken.

Er is, helaas, van dit alles zeer weinig overgebleven. Alleen het kleine meisje en de bakkerskar (jawel!) zijn nog in leven. Ook de herberg op de hoek links (ingang van de huidige Kerkstraat) staat er nog,

zij het in enigszins gewijzigde toestand. Bij de dorpsmolen was ook een olieslagerij (een "stampkot") en vooral een jeneverstokerij (men stookte te Meigem de beste jenever van de streek!). Op 16 oktober 1918 bleken al die zaken "van strategisch belang" te zijn, want ze werden door de Duitsers opgeblazen. Ook het gemeentehuis verdween op die memorabele dag bij het dynamieten van de kerktoren. Het werd wel heropgebouwd in 1920, maar in 1950 moest het definitief plaats maken voor een brede toegangsweg tot het dorp. Het is thans parkeerruimte.

Alles samen toch een tafereeltje om met een vleugje heimwee en een tikje vertedering te bekijken.

A. BAUWENS.

-
- (1) Op de foto wordt het dorpsplein "plaats" genoemd. Dat stemt overeen met het hedendaagse taalgebruik te Meigem : personen van buiten de dorpskom zeggen nog steeds dat ze "noar de ploatse" gaan. Volgens een recente studie van W. PEE, De namen voor de gemeentekom in de Zuidnederlandse dialecten (1970) is het woord "plaats" voor gemeentekom overwegend West- en Zuidoostvlaams. In het Land van Nevele komt het echter ook wel eens voor, nl. te Lotenhulle, Meigem, Poeke, Vinkt en Zeveren. Te Nevele spreekt men van "den binnen" of "'t durp". Die laatste benaming wordt ook gebruikt in de beide Leernes, te Vosselare, Landegem, Merendree, Hansbeke en Poesele.

EEN VERDIENSTELIJK STREEKGENOOT :

PROSPER COCQUYT

Het was met genoegen dat ik de gelegenheid aanvaardde één van België's roemrijkste piloten, onze streekgenoot Prosper COCQUYT, in dit boekje iets nader te mogen belichten. Terzelfdertijd is het voor mij een gelegenheid om nog eens hulde te brengen aan deze uitzonderlijk begaafde piloot die als pionier van onze burgerluchtvaart de geschiedenis is ingegaan.

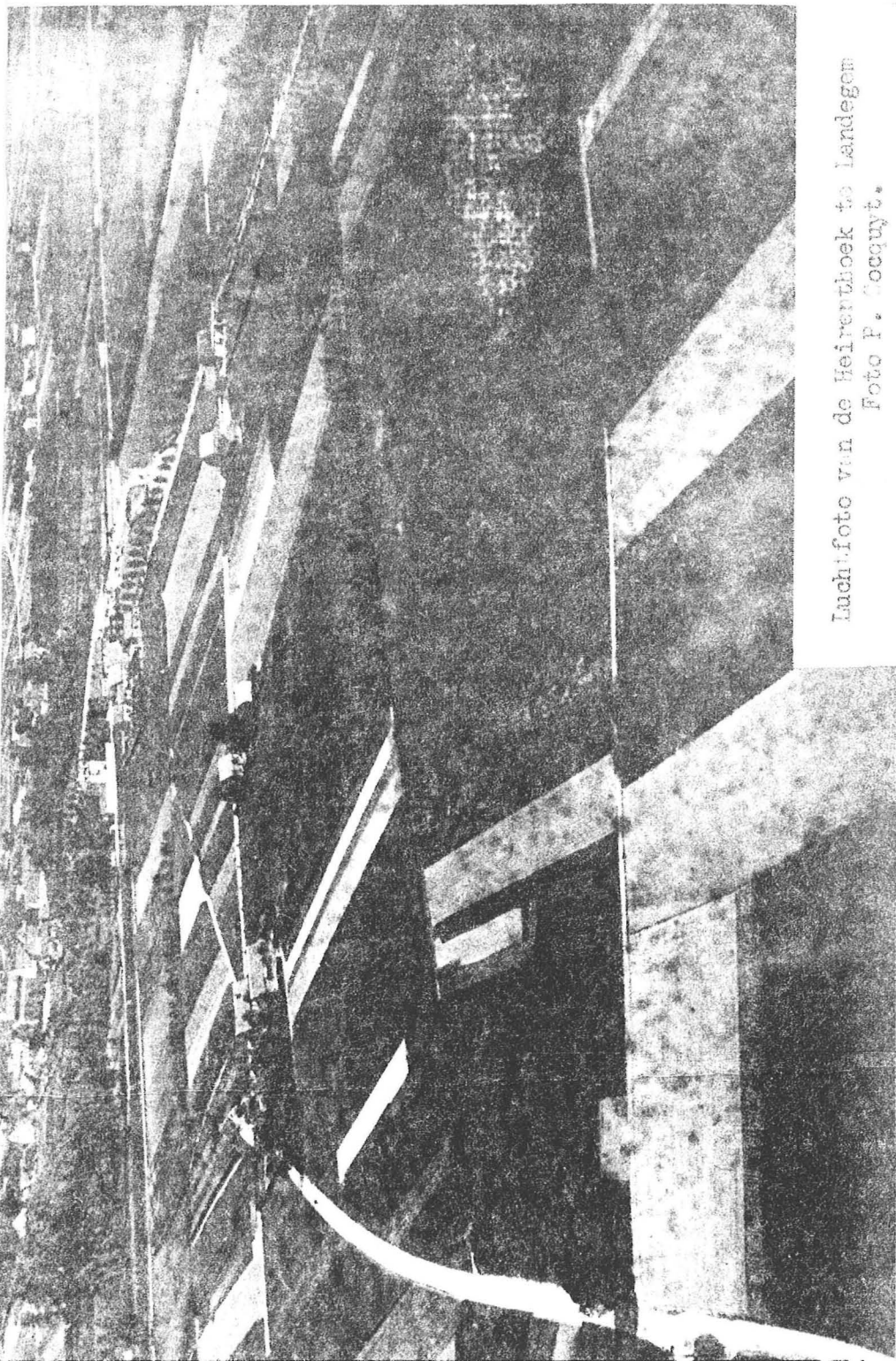
Alhoewel de baby Pros op 9 juni 1900 het levenslicht aanschouwde onder de molen van Astene, mogen we hem toch gerust een Landegemnaar noemen. In 1903 verhuisde de 3-jarige Pros immers met het hele gezin naar deze gemeente, waar vader Emiel voor eigen rekening een maalderij ging uitbaten. Pros groeide en speelde er verder in de schaduw van een andere molen : de grote houten windmolen die zich toendertijd op de Landegemse Molenkouter bevond. (Er bestaat nog een prachtig schilderij van deze molen met de ouderlijke woning van Pros en de maalderij. Het doek werd geborsteld door een niet minder beroemd streekgenoot, Emile Claus, en is in het bezit van Dr. R. Demol uit Gent).

Op ongeveer driehonderd meter van de maalderij stond het ouderlijk huis van de familie Meiresonne met ernaast de brouwerij. Als gediplomeerd kondukteur van stoommachines, elektrische installaties en automechaniek onderhield Aimé, de zoon van die beroemde brouwersfamilie, ook de machines van de maalderij Cocquyt. Alhoewel hij slechts twaalf jaar ouder was dan onze Pros, is het toch van hem dat hij al zeer vlug zijn "speciale lessen" mechanika en

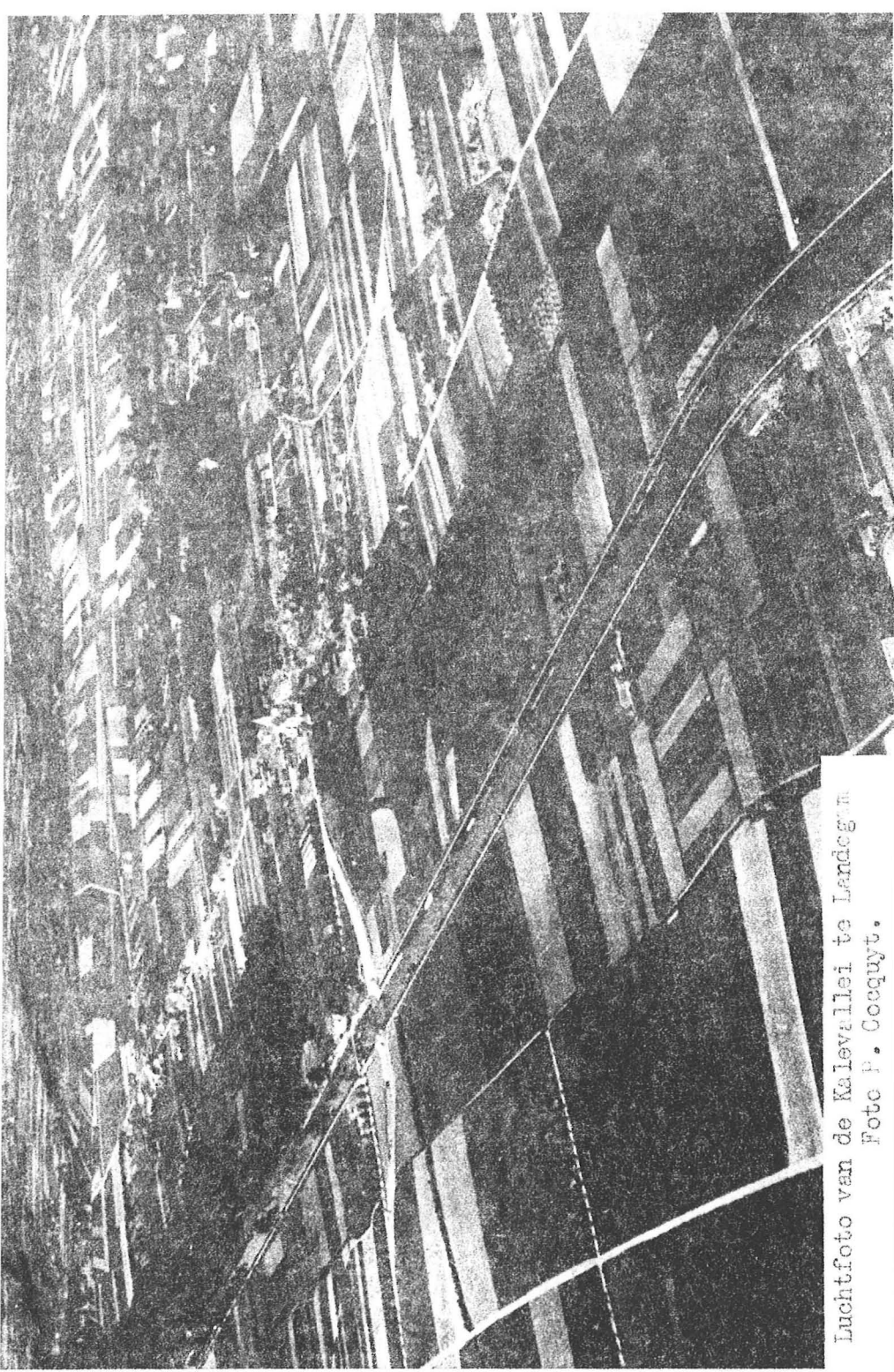
elektriciteit zou krijgen. Ondertussen was Pros al een paar keer twee jaar tegelijk opgeschoven in de gemeenteschool omdat hij te ver "vooruit" was op de rest. Alhoewel hij altijd als eerste uitkwam, was hij absoluut niet wat men een "voorbeeldige brave jongen" pleegt te noemen. Braaf zijn was vroeger ook niet altijd een deugd, maar dikwijls een gebrek aan temperament en dat had onze Pros nu juist wel. Bij het begin van de eerste wereldoorlog hielp Pros reeds in de ouderlijke maalterij en toen ze in 1916 door de Duitse bezetters werd stilgelegd, ging Pros zijn technische kennis benutten en vervolmaken in de machinekamer van de brouwerij Meiresonne. Hij werd er hetzelfde jaar nog hoofdmechanicus. In die functie zorgde hij ook voor de nodige elektriciteit in de Landegemse dorpskom. Tijdens de oorlogsjaren werd die immers geleverd door de eigen installaties van de brouwerij Meiresonne. Al die tijd las en studeerde Pros verder met de hulp en speciale lessen van zoon Meiresonne. Toen de brouwerij in 1918 naar Gent verhuisde, keerde Pros terug naar de ouderlijke maalterij die zijn vader na de oorlog heropend had. Reeds tijdens de oorlog volgde hij avondkursussen en zondaglessen aan de Vak- en Ambachtschool in de Holstraat te Gent. In 1921 behaalde hij er met grote onderscheiding het diploma van elektricien wissel- en gelijkstroom en het bekwaamheidsgetuigschrift van automechanieker. Tussenin had hij ook door zelfstudie, speciale middaglessen aan de gemeenteschool, een cursus per briefwisseling en het laatste jaar "talen" van de avondkursus in de Savaanstraat te Gent een diploma "Franse taal" kunnen bemachtigen. Toen hij eind 1921 zijn legerdienst begon, bereidde hij zich, via een cursus per briefwisseling in het Frans voor op het examen van kondukteur-elektricien. Met al die technische kennis kwam hij bij de genie terecht, maar niet voor lang.

Prosper COCQUYT had een boezemvriend: zijn kozijn langs moederszijde, Jos MOEYKENS. Die Jos was sinds juni 1921 als korporaal leerling-piloot in de militaire vliegschool van Gosselies. Prosper van zijn kant voelde reeds lang heel veel voor het vliegen, maar gezien zijn beperkte officiële diploma's was dat alles een verre droom gebleven. Zijn kozijn maakte hem echter zo enthoesiast dat hij besloot het toch maar te proberen. Met de hulp van Jos bereidde hij het toelatings-examen voor, waarbij hij prompt slaagde. In juni 1922 begon dan definitief zijn carrière als piloot. Zijn moniteurs waren unaniem : de beste leerling die zij ooit gehad hadden. Spoeding ging hij over naar de vorderingsvliegschool te As en behaalde er op 5 mei 1923 als eerste van zijn promotie het militair vliegbrevet. Overgeplaatst naar Evere specialiseerde hij zich verder in de fotografische luchtverkenning, iets wat hem heel zijn verdere vliegersloopbaan als hobby bijgebleven is. Aan hem danken wij enkele zeer goed bewaarde luchtfoto's van circa 1930 van de gemeente Landegem.

Op 1 mei 1924 verliet Prosper COCQUYT de luchtmacht om over te gaan naar de SABENA, een grote stap die hem naar de toppen der handelssluchtvaart zou brengen. Twee maanden later, op 23 juli 1924, stapte Pros eerst nog in het huwelijksbootje met zijn Elza. Sedert dat jaar is zijn naam verbonden aan elke stap naar de verovering van het luchtruim. Hij werkte zich op tot de bekwaamste en meest dynamische hoofdpiloot van de SABENA. Zijn technische kennis, beroepseer en verantwoordelijkheidszin maakten van hem de chef-testpiloot van later.

Luchtfoto van de Heirenthoek te Landegem
Foto P. Cocquyt.

Luchtfoto van de Kalevallei te Landegem
Foto P. Cocquyt.

Eigenlijk was het allemaal eerder primitief begonnen. De SABENA stond nog in haar kinderschoenen en alles moest nog aangepast worden. Getuige daarvan zijn de zeventig "luchtvaartincidenten" zoals Prose zelf noemde. Niet minder dan vijftien noodlandingen heeft hij op zijn "aktief", hij verloor wielen en zelfs eens een volledige motor, maar dat alles maakte van hem de meest ervaren en koelbloedigste piloot van die tijd. Hij zocht steeds naar het waarom van alle incidenten. Hij schreef verscheidene zeer gewaardeerde studies over de luchtveiligheid. Het feit dat hem nooit een ongeval overkwam met gevolgen voor passagiers of bemanning maakte van hem een bijna legendarisch "veilig" piloot.

Zijn aanstelling tot persoonlijk piloot van koning Albert en van koning Leopold III zullen aan die geruststellende faam niet vreemd zijn.

Ontelbare lijnen zijn in die tijd door hem ingevlogen, vele nieuwe vliegtuigen werden door hem getest. Verschillende nieuwe uitvindingen en revolutionaire luchtvaartstudies zijn het werk van deze Landegemse piloot. Tijdens de noodgedwongen rust van de tweede wereldoorlog wist hij zich toch nog verdienstelijk te maken bij de inlichtingsdienst van de weerstand. Twee dagen na de bevrijding zat hij reeds terug achter de sturen, om ze tot 25 november 1953 praktisch niet meer los te laten.

Hij was een harde werker, een voorbeeld van wilskracht, een volledig en volwaardig "self-made" mens. Van de dreumes uit het kleine huisje op de Molenkouter tot de graaggeziene bezoeker op het kasteel te Laken ligt een leven van doordrijven en uithouden.

Het Land van Nevele mag fier zijn op zo'n telg !

A. HUYSSE.

Een ENIG dokument :

DE STATUTEN van "DE BEZORGDE GEITENKWEKERS"
te LANDEGEM

Onlangs kreeg ik toevallig een verkleurd brochuurtje in handen, dat bij nader toezien de statuten bleek te bevatten van "De bezorgde geitenkwekers", een vereniging die in 1910 te Landegem opgericht werd. Blijkens haar statuten had die vereniging tot doel de belangen van de Landegemse geitenfokkers met meer kracht te verdedigen.

Nu, amper 60 jaar later, knipperden wij wel even met onze ogen en kunnen wij een spontane schaterlach nauwelijks onderdrukken bij het lezen van die statuten. Toch moeten dergelijke verenigingen in die tijd werkelijk zin gehad hebben. Daarvoor spreekt alleen al de ernst waarmee die statuten (zie volgende bladzijden) zijn opgesteld. Bovendien kwam het in die tijd wel vaker voor dat op het Vlaamse platteland verenigingen werden opgericht om de "kweek" van bepaalde huisdieren te propageren en te veredelen. Te Maldegem b.v. bestond in die jaren ook een vereniging van varkenshouders en ook een van kippekwekers. Een vereniging van geitenkwekers kon dus ook wel, vooral daar toen juist heel veel geiten gefokt werden, meestal door arbeiders en kleine landbouwers. De geit werd trouwens wel eens "de koe van de werkman" genoemd. Een oude Landegemnaar wist me te vertellen dat echter ook wel op grotere boerderijen één of meer geiten gefokt werden, omdat - naar men beweerde - een geit geluk bracht in de stallen.

Achteraan in de brochure staat een lijst van de stichtende bestuursleden. Opvallend daarbij is wel dat zo'n vereniging, die toch duidelijk de belangen van "de kleine man" moest behartigen, weer eens in handen was van de dorpsnotabelen. Ook een teken des tijds.

Eigenaardig genoeg ben ik over die vereniging weinig meer te weten gekomen dan wat u in de statuten kan lezen. Geen enkele van de Landegemnaren die ik geraadpleegd heb, kon me zeggen hoe lang ze bestaan heeft en hoe ze funktioneerde.

Als enig tijdsdokument reproduceren wij hier dan maar gewoon die statuten en hopen dat onze Landegemse lezers ons verdere inlichtingen over die "bezorgde geitenkwekers" kunnen verschaffen.

DE BEZORGDE GEITENKWEEKERS

KWEEKSYNDIKAAT VAN GEITEN

BEROEPSVEREENIGING

Gevestigd te Landegem.

STANDREGELLEN.

I. — BENAMING, ZETEL EN DOEL DER VEREENIGING.

Art. 1. Een syndikaat tot de verbetering van het geitenras is ingericht te Landegem.

Het heet zijnen zetel te Landegem.

Art. 2. Het heeft voor doel de studie, de verdediging en de uitbreiding der beroepsbelangen der leden, om door alle mogelijke middelen den kweek en de uitbating der geiten te verbeteren.

II. — LEDEN.

Art. 3. De vereeniging bestaat uit werkende leden en eereleden.

Art. 4. A. Om werkend lid te kunnen zijn moet men :

1° Inwoner of grensbewoner zijn der gemeente Landegem ;

2° Geiten houden en kweeken ;

3° In het syndikaat geschreven zijn ;

4° Zich aan de standregelen en de verordeningen der vereeniging onderwerpen.

Art. 5. De werkende leden betalen jaarlijks 50 centiemen per ingeschreven geit, waarvoor zij een bewijs ontvangen dienstig tot den springdienst.

Art. 6. Men houdt op deel te maken van de vereeniging :

1° Door vrijwillig ontslag ;

2° Door uitsluiting in de vergadering van den bestuurraad uitgesproken.

Art. 7. Het ontslaggevend of uitgesloten lid verliest alle rechten op de voordeelen der vereeniging.

III. — VEREENIGINGSVERMOGEN.

Art. 8. Het vereenigingsvermogen bestaat uit :

- 1° De bijdrage der leden;
- 2° De toelagen van Staat, provincie en gemeente.

IV. — SPRINGDIENST.

Art. 9. Het bestuur koopt de bokken aan, bepaalt het getal geiten tot den springdienst bestemd, beslist aan wien de bokken zullen toevertrouwd worden en bewaart alle recht op die bokken.

Art. 10. De bokkenhouders zullen schadeloos gesteld worden als volgt :

- 1° 50 centiemen per bediening;
- 2° De premien welke de bokken in de prijskampen zouden behalen.

Art. 11. Bij slechten uitval der eerste bediening zullen de geiten tot drie maal mogen herbediend worden, mits 20 centiemen voor elke herbediening. Deze vergoeding komt toe aan den bokhouder, in wiens handen zij dan ook rechtstreefs moet betaald worden.

De bokhouder moet een springboek houden.

V. — BESTUUR, VERGADERING.

Art. 12. Het bestuur is samengesteld uit : een voorzitter, een schrijver-schatbewaarder en zes wijkmeesters.

Art. 15. Het bestuur wordt door de leden van het syndikaat in algemeene vergadering gekozen voor vier jaren ; alle twee jaren wordt het per helft herkozen. De kleine helft zal de eerste uittreden.

Art. 14. De voorzitter, en in zijne afwezigheid een der wijkmeesters, is gelast met de politie der vergadering ; hij onderteekent met den schrijver-schatbewaarder alle stukken die van het bestuur afhangen.

Art. 15. De schrijver-schatbewaarder moet een stamboek houden en een register om nota te houden van de voortteeling uit het syndikaat gesproten.

Hij is gelast met al de maatschappelijke schriften. Hij stelt de proces-verbalen op der vereenigingen van het bestuur en van de algemeene vergadering.

Hij houdt de lijst der leden van de maatschappij, gelijkvormig de voorschriften van artikel 9 der wet van 51 Maart 1898 en hij biedt het bestuur de aanvaardingsvragen aan.

Hij is in het bezit der roerende goederen der vereeniging, waarvan hij den inventaris opmaakt en bewaart benevens al de andere handvesten.

Hij is verantwoordelijk voor de in kas zijnde gelden en titels die hem zijn toevertrouwd. Hij betaalt op mandaten geteekend door den voorzitter of door het bestuur lid te dien einde afgevaardigd.

Hij ontvangt de bijdragen en andere sommen aan de vereeniging verschuldigd of door haar in te zamelen ; hij geeft er kwijtschrift van.

Hij doet alle plaatsingen, verplaatsingen en terughalingen van gelden op bevelen geteekend door den voorzitter of dengene die hem vervangt, de te plaatsen, verplaatsen of terug te halen sommen aanduidende.

Art. 16. De wijkmeesters hebben voor zending :

1° Oordeel te strijken jegens de in te schrijven geiten ;

2° Na te zien of de bokken goed onderhouden zijn ;

3° Maatregelen voor te schrijven voor het goed onderhoud der geiten.

Art. 17. Alle ambten zijn eereambten ; nochtans mag de schrijver-schatbewaarder vergoeding ontvangen voor bureelkosten en buitengewoon werk.

Art. 18. De leden vereenigen zich in algemeene vergadering ten minste vier maal 's jaars, op de tijdstippen door de inwendige verordening vast te stellen.

De voorzitter mag de algemeene vergadering bijeenroepen telkens bij het nuttig oordeel.

Hij moet ze bijeenroepen wanneer het derde der leden het schriftelijk vragen en het voorwerp aanduiden dat zij verlangen te bespreken.

Op de algemeene vergaderingen hebben de meerderjarige werkende leden en de bestuurders recht op eene stem.

Behalve de gevallen voorzien door artikel 20 der stapregelen, worden de besluiten der algemeene vergadering genomen met de volstrekte meerderheid der tegenwoordig zijnde stemrechthebbende leden.

Eene der algemeene vergaderingen, bepaald in de maand Februari, is toegewijd aan het onderzoeken der rekening gesloten op 31 December voorafgaande.

Bij deze vergadering, waarop al de werkende leden moeten tegenwoordig zijn, geeft de bestuurraad verslag over de volledige werkzaamheden van het afgelopen jaar en hij biedt ter goedkeuring de jaarlijksche verhandelingen door de vereeniging gedaan krachtens n° 1 tot 5 van artikel 2 der wet van 31 Maart 1898.

Deze rekeningen zijn opgemaakt volgens het model door het Staatsbestuur vervaardigd. Zij moeten, door de zorgen van den schrijver-schatbewaarder, in den zetel van de vereeniging ter inzage worden gelegd van de leden, gedurende de vijftien dagen die de algemeene vergadering van Februari voorafgaan. Zij worden slechts openbaar gemaakt met toestemming van de algemeene vergadering. Na goedkeuring der rekening door de algemeene vergadering, worden zij, vóór den 1° Maart, door de zorgen van het bestuur aan de commissie ter bekrachtiging der standregelen van de beroepsvereenigingen gestuurd, vergezeld van de andere stukken vermeld in artikel 8 der wet van 31 Maart 1898.

De niet gebruikte fondsen worden in de Algemeene Spaarkas geplaatst.

VI. — VERKOOP.

Art. 19. Alle geitentammeren voortgesproten uit het syndikaat moeten, alvorens verkocht te worden, aangegeven worden aan het bestuur, dat zij oordeelen of zij buiten de vereeniging mogen verkocht worden.

VII. — WIJZIGING DER STANDREGELN, ONTBINDING DER VEREENIGING.

Art. 20. De wijziging der standregelen en de ontbinding der vereeniging kunnen maar geldig beslist worden bij meerderheid van de drie vierden

der tegenwoordige leden, in algemeene vergadering daartoe bijzonder bijeengeroepen en samengesteld uit ten minste de helft der beraadslagende stemrechthebbende leden.

Art. 24. De bestuurraad zal, in gemeen overleg met de tegenpartij, de middelen zoeken om, hetzij bij verzoening, hetzij bij scheidsgerecht, alle geschil te vereffenen dat de vereeniging aangaat en de werkvoorwaarden betreft.

De betwistingen die in den schoot der vereeniging ontstaan en die tot voorwerp hebben het toepassen der standregelen en reglementen aan niet uitdrukkelijk voorziene gevallen, worden altijd beoordeeld door twee scheidsrechters, uit de werkende leden gekozen door de betroffen partijen.

Bij verdeeling van gevoelen worden zij geslecht door een derden scheidsrechter te benoemen door de twee anderen of, wanneer deze zulks weigeren, door den voorzitter der vereeniging.

De beslissing der scheidsrechters is afdoende.

Bijlagen.

I.

Lijst der bestuurleden.

NAMEN EN VOORNAMEN.	Nationaliteit.	Orderdom.	VERBLIJF- PLAATS.	BEROEP.	HOEDANIG- HEID.	BEDIENINGEN.
Marc de Kerchove d'Ousselghem.	B.	28	Landegem.	Advocaat	Eerelid.	Voorzitter.
De Meulemeester, Weraer.	—	26	—	Gemeente- ontvanger.	—	Schrijver- schatbewaarder.
Verplaetse, Emiel.	—	50	—	Boom- kweeker en geiten- kweeker.	Werkend lid.	Wijkmeester.
Van Heule, Karel.	—	46	—	Smid en geiten- kweeker.	—	—
De Vreeze, Alois.	—	54	—	Land- bouwer en geiten- kweeker.	—	—
Van Wassenhove, Desiré.	—	36	—	Schilder en geiten- kweeker.	—	—
De Boudéré, Jozef.	—	47	—	Werkman en geiten- kweeker.	—	—
Van Brantegem, August.	—	40	—	—	—	—

— 3 —
II.

Verklaring.

De ondergeteekenden, bestuurders der beroepsvereniging : De Bezorgde Geitenkwekers, gevestigd te Landegem, verklaren gezegde vereniging samengesteld, voor wat betreft de verschillende klassen van leden, ingevolge de voorschriften van artikels 2 en 3 der wet van 31 Maart 1898.

Landegem, den 18^{en} September 1910.

MARC DE KERCHOVE D'OUSSELGHEM ; DE MEULEMEESTER, W. ;
VERPLAETSE, E. ; VAN HEULE, K. ; DE VREEZE, A. ; VAN
WASSEHOVE, D. ; DE BOUDERÉ, J. ; VAN BRANTEGEM, A.

(Entériné par décision du Conseil des mines, constitué en commission d'entérinement des unions professionnelles, en date du 6 décembre 1910.)

NIEUWE STRAATNAMEN TE BACHTE-MARIA-LEERNE

In ons vorig nummer schreven we dat Hansbeke heemkundig verantwoorde namen heeft gezocht, zoals ze nu nog in de volksmond leven of zoals ze op oude kaarten voorkomen.

Bachte-Maria-Leerne kreeg de laatste jaren enkele nieuwe straten en verkavelingen, zodat ook hier nieuwe namen noodzakelijk werden.

Het gemeentebestuur heeft een verantwoorde werkwijze toegepast bij het zoeken naar die nieuwe namen.

De indeling van de gemeente in wijken zoals ze op oudere kaarten voorkwamen, werd behouden. Wie de gemeente niet kent kan zo gemakkelijk in een bepaalde wijk een weg vinden.

Bij vele straatnamen werd het bepalend element straat heel dikwijls vervangen door dreef, weg, park of bos. Enkele namen zoals De Kogge en Amakers kregen geen bepalend element, wat in die gevallen wel verantwoord is.

Enkele oude namen werden behouden, vooral dan in de dorpskom en in de wijk Bachte, b.v. Bagattestraat, Peperstraat en Dulakerweg. Aanvankelijk wilde men ook die oude namen vervangen. Gelukkig heeft het gemeentebestuur tijdig ingezien dat straatnamen die goed ingeburgerd zijn en algemeen bekend zijn, beter worden bewaard.

In de omgeving van het Domein Ooidonk kregen de nieuwe straten de naam van vroegere kasteelbewoners, b.v. Filliersdreef (Charles-Louis Filliers, eerste burgemeester van B.-M.-L., 1791-1869); de Montmorencydraaf (deze familie bewoonde het kasteel van 1425 tot 1592). Ik stel me hier ernstig de vraag hoe deze namen moeten en zullen uitgesproken worden. Een goede straatnaam moet door iedereen zonder moeite uitgesproken en begrepen kunnen worden. Er bestaat een gevaar dat de volksetymologie of volkshumor deze namen weldra zullen veranderen. Zou het niet wenselijk zijn bij elke straatnaam die niet onmiddellijk doorzichtig is een korte historische of etymologische verklaring op het bordje te geven? Dat is zeker wenselijk bij de boven genoemde namen of in b.v. De Kogge, Dulakersweg en Amakers. In de Westduitse stad Bad Hersfeld (Hessen) zagen we dergelijke straatnaamborden. De naam Maaigemhoekstraat moest plaats ruimen voor Graaf Henridreef, maar het oude woord maaigem verdween niet uit het repertorium. We vinden het terug in de nieuwe naam Maaigemdijk.

In de landelijke zone tussen het kanaal van Schipdonk en de dorpskom kregen de wegen namen uit de plaatselijke fauna en flora, b.v. Leeuwerikenweg, Merelweg, Zwaluwenweg, Reigersweg.

De spelling van bestaande namen werd aan de huidige spellingregels aangepast, Leimeersdreef werd Leiimeersdreef. De spelling De Kogge lijkt me minder verantwoord. In de volksmond wordt het woord met lange klinker uitgesproken. Waarschijnlijk moeten we denken aan het middelnederlands cooch = stuk land dat buiten een binnendijk gelegen was. De vroegere herberg

De Kogge lag inderdaad aan de Leieoever.
We betreuren dat de spelling Holdenweg
niet aan het oorspronkelijke holenweg
(1450 "Holenweghe") werd aangepast.

Dit alles doet echter niets af
van de heemkundige en historische waarde
van de nieuwe straatnamen. Het initiatief
van B.-M.-L. kan als voorbeeld dienen
voor vele andere gemeenten.

J. LUYSSAERT.

+

+

+

HET BAKHUIS IN HET LAND VAN NEVELE (1)

Als men langs de landbouwwegen
van het Land van Nevele trekt, bemerkt men
op sommige boerderijen een vervallen ge-
bouwte dat vrij ver van de woning en de
andere dienstgebouwen gelegen is. Heden ten
dage heeft het geen specifieke functie meer:
nu eens doet het dienst als kippen- of dui-
venhok, dan weer als bergplaats voor afval
van hout, roeste spijkers tot zelfs afge-
dankte prikkeldraad van de weide-afsluitin-
gen toe. Dat zal wel zo blijven tot het ge-
bouwte helemaal vervalt en ten slotte als
steenslag uitgespreid wordt in een modder-
weg. Een roemloos einde.

Alleen zijn naam verraadt nog dat
het eens een edeler functie heeft vervuld
in het leven van de plattelandsbewoners :
in het Land van Nevele noemt men dat ge-
bouwte immers het ovenmuur, ovenbuur,
ove(n)kot en soms eens bakhuis. In de tijd
toen alles "doe-het-zelf" was, werd er dus
het brood gebakken. Tot na de eerste wereld-

oorlog hadden iedere hoeve en vele woningen in de dorpskom hun eigen ovenmuur. Er waren wel landbouwers die hun broodfabriek installeerden in een brashuis of braskot maar de meesten bouwden een afzonderlijk bakhuis, liefst op een droge plek van het erf en ver (min. 12 m) van de andere gebouwen, "zoo datter gheen brant of en comme oft ryse" - zoals een oude politieverordening zegt.

Dat brandgevaar zal zeker wel reëel geweest zijn, al moet men hierbij niet overdrijven. Uit een statistiek die gedurende 70 jaar door het brandweerkorps van Nevele bijgehouden werd, blijkt immers dat slechts in 20% van de gevallen uitgerukt diende te worden om een bakhuis te blussen. Het zal wel zo zijn dat onze voorouders juist in het bakhuis veel meer maatregelen troffen om brand te voorkomen dan in andere gebouwen.

Het ovenbuur bestaat uit twee delen : de voorhal (in de streek meestal ovekot genoemd) en de oven.

A. DE VOORHAL (zie afb. 1-5)

De voorhal werd in baksteen opgetrokken. Ze had een lengte van 3 à 3,5 m en de breedte varieerde van 2,5 tot 2,7 m. De zijmuren waren 2 à 2,25 m hoog en werden samengehouden met drie verankerde balken waarop men de muurplaat vastmaakte. Hierop kwam het zadeldak, dat zeer steil was om de druk op de muren te verminderen. De dakbedekking was aanvankelijk van stro, weldra van pannen. De deur (0,9 bij 1,8 m) was in de voorgevel en twee opendraaiende houten vensterluiken (0,55 bij 0,6 m) zorgden voor tocht en deden zo de rook verdwijnen die ontstond bij het stoken van de oven.

Tegen de achterwand metste men de schouwmantel en de schoorsteen, die eigenlijk een verkleinde weergave waren van de open haard die eertijds in de boerenwoningen aangetroffen werd (zie afb. 5).

In de voorhal of het ovekot werden wel eens de bussels hout opgeslagen waarmee men de oven stookte. Ook de werktuigen die bij het bakken gebruikt werden - de trog, de rokkelare (3), de (oven)pale (4) en de ton waarin de houtskool uit de oven bewaard werd - hadden er hun vaste plaats.

B. DE OVEN (zie 4, 6-10)

Tegen de achtergevel van de voorhal stond de eigenlijke bakoven. Dat gebouwtje in baksteen (1,8 m lang en 2 m breed) had ook een zadeldak. De achtergevel van de oven vertoonde soms een opening; daarin werd het hout gedroogd waarmee men de oven zou stoken. Bij het gesloten type, dus zonder opening in de achtergevel, liet men dat hout drogen in de oven zelf of in de voorhal.

Naar gelang van de konstruktie van het ovenfundament komen in het Land van Nevele vier types voor :

1. De oven rust op houten bomen : hierbij werden 30 à 45 cm boven de grond tien bomen in de beide zijmuren ingemetst. Hierop streek men dan een laag klei (dial. klijte) uit, vervolgens zand en dan legde men de ovenvloer. Deze bouwwijze bood het voordeel dat onder de oven verse lucht kon doorstromen, wat de droogte van de oven zeer ten goede kwam. Zie afb. 6-7.

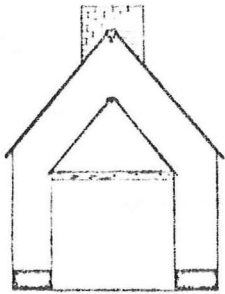
2. De oven rust op een gemetste boog, die aan beide zijden tegen de muren duwt en zo de voute steunt. Op die boog kwam een laag zand en vervolgens de ovenvloer. Type 2 bood dezelfde voordelen als type 1. Zie afb. 8.

3. De oven rust op verscheidene gemetste bogen. Overigens dezelfde konstruktie en hetzelfde voordeel als type 2. Dit was echter wel het duurste procédé. Zie afb. 9.

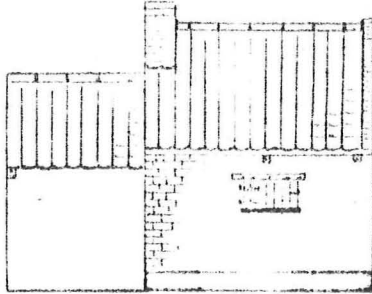
4. De oven rust op de grond; hierbij steunen de draagmuren van de oven rechtstreeks op de fundering, die in de aarde gedolven is. De ovenvloer ligt op een dikke, aangestampte laag zand. Zie afb. 10.

Van deze vier oventypes komt het eerste veruit het meest in onze streek voor.

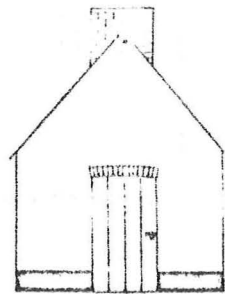
De verdere bouw van de oven geschiedde als volgt : als de ovenvloer gelegd was, spreidde men er een grote hoop aarde op uit met juist dezelfde vorm en grootte die de ovenruimte moest hebben. Op die aarde metste men dan met bakstenen de ovenzoldering of ovenvout. Hierbij legde de metsers de stenen van voren naar achteren, min of meer in de vorm van een cirkel. De eigenlijke koepel had een zeer eigenaardige vorm, die min of meer aan een halve peer herinnerde : als men door het ovengat keek, kwamen de stenen immers vooraan samen, liepen in het midden uiteen en vloeiden naar achteren weer samen. Vooraan was de ovenruimte ongeveer 45 cm hoog en in het midden ongeveer 60 cm. Met het metselwerk ging hij door tot in de nok van de oven nog een peervormig gat over-

3 Achtergevel

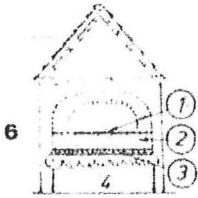

1 Zijgevel

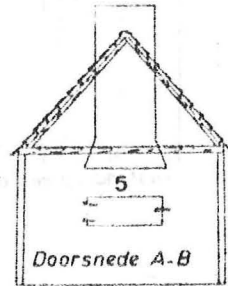
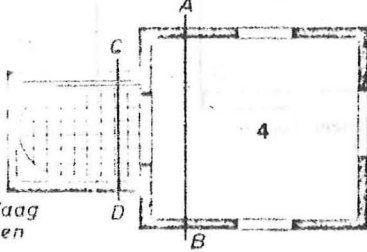
2 Voorgevel

Doorsnede C-D

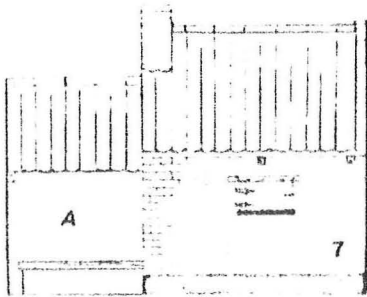

- 1 ovenvloer
- 2 zand
- 3 kleilaag
- 4 bomen

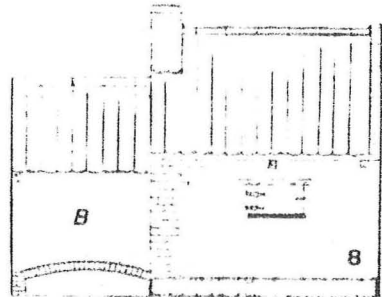
Grondplan

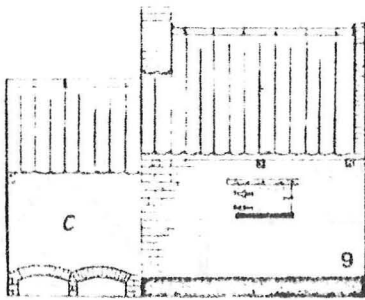
Doorsnede A-B

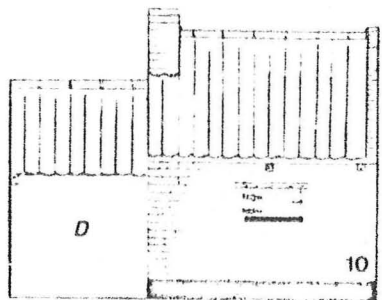
rustend op 10 bomen

rustend op een boog

rustend op een of meer bogen

rustend op de grond

bleef. Daarin werd een steen gestampt, waardoor de koepel onder een enorme spanning kwam te staan. Vooraan liet men echter een opening - het ovengat of de ovenmuil - die 40 à 50 cm breed en 25 à 35 cm hoog was. Hierdoor "schoot" men het brood in de oven en haalde men het er weer uit. Nadat het metselwerk gedroogd was, verwijderde de metser via de ovenmuil de aarde uit de ovenruimte en de oven was "bakkensklaar".

Als men dan ging bakken, werd de ovenmuil dichtgemaakt met een plank (de ovenplank) die aan de zijkanten nog eens ekstra met klei, modder of eertijds ook koeienmest bestreken werd. De moderne ovens hadden echter een ijzeren deurtje met twee lenen (scharnieren) en een klink (kruk). Als bij het bakken de oven aan de buitenkant wit "uitsloeg", was de ideale temperatuur bereikt; werd hij echter rood, dan stond de oven te heet en moest men proberen de warmte te "lossen". Hiertoe maakte men met een stokje een opening in de klei die aan de zijkanten van de ovenplank gestreken was; men hoorde dan de warme lucht ontsnappen.

Het metsen van een oven was dus wel degelijk een hele karwei en werd uiteraard aan vaklui overgelaten.

+

+

+

Wat een bakoven zijn medemens kan aandoen, bewijst de volgende anekdote.

Op de wijk Wilde te Landegem (dicht bij de autoweg) was een landbouwer hespen aan het roken in zijn ovenbuur. Een

persoon die langs de autoweg reed, zag de rook die uit de schouw en door de pannen opsteeg en dacht dat het gebouwtje in brand stond. Heel plichtsbewust stopte hij en alarmeerde telefonisch de brandweer van Nevele, die zich met bekwame spoed naar de plaats des onheils begaf... Ik hoef u allicht niet de ontsteltenis van de boer te beschrijven, toen twee brandweerwagens met loeiende sirene zijn erf op kwamen gereden ... om zijn gerookte hespen te blussen. Zo zijn er in ons land naast maneblossers nu ook hespenblossers en dat alles door de schuld van één van onze nog gebruikte ovenburen of bakhuizen.

+

+

+

In de volkstaal van het Land van Nevele leven nog enkele gezegden waarin het woord (bak)oven voorkomt :

- Hij (zij) heeft ne mond 'lijk nen bakoven.
- Hij (zij) heeft een muile 'lijk nen bakoven.
- Doet uwen bakoven maar toe (wordt gezegd als iemand geeuwt).
- Ge gaapt 'lijk nen bakoven bij 't bakken (idem).
- Hoe harder dat ge rokkelt, hoe heter den oven (i.v.m. seksuele omgang).

+

+

+

Bibliografie

Dr. J. Weyns, Bokrijk, tuin van de Vlaamse Volkskultuur, Hasselt-Heideland, 1961.

Dr. J. Weyns, Bakhuis en broodbakken in Vlaanderen, St.-Martens-Latem, 1963.

Dr. J. Weyns, Brieven uit mijn bakhuis, 1969.

A. Janssens, Brandblussen eertijds en de brandweer van Nevele, Jaarboek K.O.K. Deinze, 1960.

A. JANSSENS.

(1) De gegevens voor deze bijdrage heb ik in 1956 in de streek van Nevele verzameld naar aanleiding van een vragenlijst over het bakhuis die uitging van het Openluchtmuseum te Bokrijk. De globale resultaten van die enquête heeft Dr. J. WEYNS gepubliceerd in zijn boek Bakhuis en broodbakken in Vlaanderen (Sint-Martens-Latem, 1963).

(2)
Rokkelare, ook soms rakelare, rakel, rakelhaak (A.B.N. rakelijzer). Komt in de streek van Nevele onder de volgende vormen voor :

Het voorwerp diende om de as u uit de oven te verwijderen en ook wel eens, als het brood in blikken gebakken werd, om het brood uit de oven te trekken.

(3)

(Oven)pale : bestaat uit een tongvormig houten blad (20 à 35 cm breed en ongeveer 35 cm lang) en een 1,15 à 2,5 m lange houten steel. Zeldzaam zijn de ovenpalen die uit één stuk vervaardigd zijn. Meestal zijn steel en blad twee aparte delen die samengelijmd worden. Het blad eindigt dan op een U-vormig uitsteeksel, waartussen de steel vastgemaakt wordt. Het blad wordt dunner naar voren toe, om het "inschieten" van het brood te vergemakkelijken, en vooral om bij het uithalen het blad gemakkelijker onder het brood te krijgen.

K R O N I E K

- V E R S L A G E N

Zondag 24 januari 1971

STATUTAIRE VERGADERING te NEVELE

Ondanks het winterweer mochten wij toch nog een vrij talrijk publiek begroeten.

Na het inleidend woord van de voorzitter gaf sekretaris-penningmeester G. SCHAECK een financieel verslag over ons eerste werkjaar (vooraan in dit tijdschrift opgenomen). Hieruit bleek dat, ondanks het ontbreken van enige financiële steun van hogerhand maar dankzij onze ledenbijdrage, de eindjes nog vrij goed aan elkaar geknoopt konden worden.

Hierna werd ook de interne werking van de vereniging onder de loupe genomen. Vooral onze twee grote projekten kwamen ter sprake. Dh. SCHAECK deelde mee dat voor het projekt "Plaatsnamen en hun belang voor de vroegste ontginnings-geschiedenis" bijna alle kaarten volledig of gedeeltelijk ingevuld zijn. Prof. Dr. R. TAVERNIER drong aan op een spoedige bewerking van dat kostbare materiaal en stelde voor dat alle belangstellenden binnenkort op een werkvergadering uitgenodigd zouden worden.

Voorzitter J. LUYSSAERT zette vervolgens uiteen hoe, vooral door gebrek aan fotografen, het tweede projekt "Broodbakken in het Land van Nevele" minder vlug opschiet dan gepland was, waarop drie amateur-fotografen zich prompt bereid verklaarden hun medewerking te verlenen. Ook hier is een werkvergadering, waarbij de taken goed verdeeld worden, dringend noodzakelijk.

Na een korte pauze projekteerde bestuurslid A. JANSSENS zijn film "Ons dagelijks brood". Hiermee bewees de cineast nog maar eens hoe ook met beperkte middelen degelijk werk verricht kan worden, als de nodige belangstelling en volharding maar niet ontbreken. De opnamen werden alle in de omgeving van Nevele gemaakt en illustreerden hoe tot voor korte tijd op het platteland uit de graankorrel een lekker boerebrood gebakken werd. Heel terecht streefde dh; JANSSENS er hierbij niet naar een "mooie" film te maken, maar zakelijk en daardoor duidelijk weer te geven hoe traditioneel gemaaid, geoogst, gedorsen, gemalen, gekneed, gestookt en gebakken werd. Het resultaat is archiefwerk van allereerste rang! Het deed me automatisch denken aan het fragmentaire geknoei dat we "mogen" bekijken in heel veel B.R.T.-documentaires, waar nochtans een heleboel geld tegenaan gegooid wordt. Laten zij maar eens in de leer komen bij onze Nevelse schrijnwerker!

Een gezellig babbeltje rondde deze vergadering af.

+

+

+

Lezing over : "HET GRAFELIJK DOMEIN IN
VLAANDEREN"

door

Ir. L. STOCKMAN

(op 28 februari 1971)

Voor een talrijk publiek heeft dh. STOCKMAN dat uitgebreide onderwerp in een korte tijdspanne aanschouwelijk uiteen weten te zetten.

Vooreerst schetste hij bondig het ontstaan van het Graafschap Vlaanderen: na de invallen van de Noormannen, die omstreeks het einde van de 9de eeuw definitief ingedijkt konden worden, wist Boudewijn I met de hulp van plaatselijke heren het geplunderde gebied tussen de Noordzee en een lijn die ongeveer liep van de rivier Aa in Noord-Frankrijk over Rijsel, Doornik, Oudenaarde, Gent en de Beneden-Schelde van het Franse koninkrijk los te maken. In de 11de eeuw kwamen daar nog de Vier Ambachten (Aksel, Hulst, Assenede en Boekhoute) bij.

Dat gebied beheerden de latere graven van Vlaanderen eigenlijk niet persoonlijk, maar ze gaven het in leen aan talrijke plaatselijke heren (een dergelijk "leen" was b.v. het Land van Nevele). Hierdoor bleef aanvankelijk nog grotendeels het gesloten villa-systeem van de Karolingers in zwang. Tot het einde van de 11de eeuw bestond het grafelijk inkomen bijna uitsluitend uit de natura die deze leenmannen jaarlijks in de grafelijke spicaria (vooral graan), lardaria (hoofdzakelijk vlees) en vaccaria (hoofdzakelijk zuivelprodukten) moesten deponeren. Hier-

mee onderhield de graaf zijn hofhouding. Tot die tijd kan de positie van de graven van Vlaanderen dus enigszins met die van een grootgrondbezitter vergeleken worden.

Tegen het einde van de 11de eeuw ontstaat in Vlaanderen stilaan enige handel en nijverheid en meteen, of misschien iets later, ook de geldeconomie. In die periode zien wij ook een uitbreiding van en een verschuiving in het grafelijk inkomen : de natura-renten worden geleidelijk omgezet in speciën en tegelijkertijd gaat de graaf zijn inkomsten niet meer uitsluitend putten uit zijn grondbezit, maar ook rechtstreeks uit zijn machtspositie (via de rechtspraak, tollën, enz.). Het grafelijk inkomen illustreert dus duidelijk de overgang naar de geldeconomie, die hier in de 12de eeuw definitief doorbroken is.

Dat algemeen overzicht wist dh. STOCKMAN met heel wat interessante voorbeelden uit onze streek te "kruiden", zodat de lezing werkelijk een levendig en boeiend karakter kreeg. De massa vragen die in het tweede deel op de spreker afgevuurd werden, illustreerden ten volle dat dh. STOCKMAN op kundige wijze een interessant onderwerp aangesneden had. Hopelijk komt daar binnen afzienbare tijd wel het een en ander over op papier !

+

+

+

M E D E D E L I N G E N

- Op zondag 21 maart organiseert "Het Land van Nevele", in samenwerking met de Landegemse Hobbyclub, een lentewandeling o.l.v. onze leden G. SCHAECK en L. STANDAERT. Tijdens de wandeling worden ook boompjes geplant. Samenkomst om 14 u. op het Kerkplein te Landegem. Na de wandeling gezellig samenzijn in een landelijke herberg. Wij nodigen al onze leden uit samen met ons de lente "in te wandelen". De deelnemers worden verzocht laarzen of hoge schoenen aan te trekken !

- Op vrijdag 26 maart houdt Dr. H. GYSELS een lezing rond het thema "Natuurbescherming en Milieuhygiëne". Na het "groenjaar" 1970 zal wel iedereen er van overtuigd geraakt zijn dat wij allen de nodige waakzaamheid aan de dag moeten leggen om onze omgeving leefbaar te houden. De technische vooruitgang mag niet gebeuren ten koste van ons aller gezondheid ! Dr. GYSELS, die reeds aan verscheidene T.V.-debatten over dat onderwerp deelgenomen heeft, is zeker de geschikte persoon om ons de ware toedracht van het hele probleem te verduidelijken. De lezing wordt geïllustreerd met dia's en heeft plaats te Merendree. Plaats en uur worden u binnenkort via een persoonlijke uitnodiging meegedeeld.

- De uitgestelde stichtingsvergadering van de werkgroep voor volkstaalonderzoek heeft plaats op vrijdag 9 april bij J. TAELEMAN, Muizendale, Landegem. Alle belangstellende leden zijn van harte welkom !

- Gedurende de maand mei organiseert "Het Land van Nevele" een grote fotowedstrijd

voor alle derde-graadsleerlingen van de lagere scholen die tot het werkgebied van onze vereniging behoren. De details van die wedstrijd dienen nog uitgewerkt te worden. Wel kunnen wij alvast mededelen dat KODAK ons een 100-tal foto-apparaten ter beschikking stelt, alsook een aantal zwart-wit films. Hierdoor kan elke leerling er gratis en met gelijke kansen op sukses (3 foto's per leerling) aan deelnemen. Het thema van de wedstrijd is : "De lens op ons verleden". De bedoeling is vooral dat bij de jeugd belangstelling voor de schoonheid en de eigen aard van ons heem opgewekt wordt. Dankzij de ruime steun van KODAK biedt deze wedstrijd ook de gelegenheid alle jongeren van 10-12 jaar vertrouwd te maken met de fotografie.

Binnenkort worden de hoofden en de titularissen van de derde-graadsleerjaren van de scholen van de beide Leernes, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem, Merendree, Nevela, Poeke, Poesele, Vinkt, Vosselare en Zeveren via een circulaire en een persoonlijk onderhoud uitvoerig ingelicht over de verdere organisatie van de wedstrijd. Wij hopen op de medewerking van allen die ook maar enigszins bij dit projekt betrokken kunnen zijn.

Per school (en dat zijn er naar ik meen 23) wordt door een neutrale jury een laureaat gekozen en bekroond; de hoofdprijs gaat naar de beste individuele prestatie. Aan de wedstrijd zijn waardevolle prijzen verbonden. De prijsuitreiking, samen met een tentoonstelling van de resultaten, heeft waarschijnlijk plaats op zondag 27 juni.

Verdere details verneemt u via de pers, in de volgende aflevering van ons tijdschrift (mei) en in individuele uitnodigingen.

- "Het Land van Nevele" wenst aan elk dorp van zijn werkgebied een monografie te wijden. Hierin zou een korte karakterisering en geschiedenis van het dorp komen (+ 10 blz.), gevolgd door een reproductie van alle oude en nieuwe prentbriefkaarten ("postkaarten") van dat dorp. Voor dat laatste doen wij dringend een beroep op onze leden en alle bewoners van de streek om, als zij dergelijke "postkaarten" bezitten, ons dat te signaleren. In dat geval maken wij dan een reproductie van het origineel, dat dus ongeschonden naar zijn oorspronkelijke eigenaar terugkeert (eventueel samen met een van die reproducties).

Bij dit projekt zouden wij omgekeerd alfabetisch te werk gaan, zodat ZEVEREN het eerst aan de beurt komt. Einde 1971 hopen wij onze leden die eerste monografie reeds te kunnen aanbieden. Wie er aan wil meewerken, gelieve contact op te nemen met de redaktiesekretaris. Eigenaars van "postkaarten" kunnen zich aanmelden bij onze archivaris J. VANDENVELDE, Stationsstraat 113, te Landegem (tel. 09/745246).

- Op de statutaire vergadering (24 januari 1971) is dh. A. JANSSENS uit Nevele tot het dagelijks bestuur van de vereniging toegetreden. Hartelijk welkom!

- Onlangs is het nieuwe gemeentebestuur van Lotenhulle door storting van 500 fr. erelid van onze vereniging geworden, iets wat wij graag ter attentie van de andere gemeentebesturen meedelen.

- Het heemmuseum "Rietgaverstede", A.C. Vandercruyssenstraat te Nevele, is een pareltje in zijn soort. Een bezoek eraan loont werkelijk de moeite. U wordt er trouwens deskundig rondgeleid door de stichter en konservator, ons bestuurslid dh. A. JANSSENS. Vanaf Pasen tot 1 november is het elke zondag open van 14 tot 18 u.

- 1971 is het "Jaar van de Kastelen". Het kasteel "OOIDONK" te Bachte-Maria-Leerne kan dit jaar op de volgende dagen bezocht worden :

mei : 15, 16, 20, 22, 23, 30, 31.

juni : 5, 6, 12, 13, 19, 20.

juli : 3, 4, 10, 11, 17, 18, 21.

aug. : 7, 8, 14, 15, 21, 22.

sept.: 4, 5, 11, 12, 18, 19.

telkens van 14 tot 18 u.

P R O

- Op zaterdag 6 en zondag 7 februari vertoonden onze leden P. DEBOEVER en W. QUINTIJN een prachtige diamontage "Hansbeke '70". Dat was heemkundig werk van de bovenste plank.
- Ondanks de passiviteit van onze gemeentebesturen in dat opzicht zullen op 21 maart toch weer heel veel mensen voor een boomrijker Land van Nevele zorgen.
- Na de lezing te Poeke verklaarde het plaatselijk gemeentebestuur zich bereid actief te ijveren voor het behoud van de meest pittoreske hoekjes van dat landelijke dorp.

C O N T R A

- In de Nevelestraat te Hansbeke moesten de mooie oude platanen er ook aan geloven.
- Ook in de Biezenstraat te Merendree heeft men er duchtig de bijl in gezet. Over enkele jaren kom je in het Land van Nevele werkelijk van een "kale" reis terug..... tenzij onze gemeentebesturen hier eens ernstig gaan optreden.
- En door de Poekebeek en (vooral) de Kale blijft het rioolwater maar "stromen"
- Het heel uitgestrekte, erg mooie domein rond het kasteel van Poeke wordt nergens meer voor gebruikt. Kan daar niet een openbaar park of een vogelreservaat van gemaakt worden ?

I N H O U D

	<u>Blz.</u>
EDITORIAAL	1
J. TAELDEMAN, Kanttekeningen . . .	4
A. BAUWENS, Meigem 1906	8
A. HUYSSE, Een verdienstelijk streekgenoot : Prosper Cocquyt	10
J. VANDEVELDE, De statuten van "De bezorgde geiten- kwekers" te Landegem. . .	16
J. LUYSSAERT, Nieuwe straatnemen te Bachte-Maria-Leerne. . .	23
A. JANSSENS, Het bakhuis in het Land van Nevele	25
 KRONIEK	
Verslagen	35
Mededelingen	39
Pro - Contra	43
INHOUD	44

+

+

+

HEEMKUNDIGE KRING "HET LAND VAN NEVELE"

- Voorzitter : J. LUYSSAERT
Poeldendries 11
9840 Landegem
- Ondervoorzitter : L. VERPOEST
Dorpstraat 3
9851 Vosselare
- Sekretaris-
Penningmeester : G. SCHAECK
Vosselarestraat 16
9840 Landegem
- Archivaris : J. VANDEVELDE
Stationstraat 113
9840 Landegem
- Redactie-
sekretaris : J. TAELEMAN
Muizendale
9840 Landegem
- Bestuursleden : A. BAUWENS
Kerkstraat 1
9854 Meigem
- A. JANSSENS
A.C.Vandercruyssen-
straat
9850 Nevele
- R. LEENKNECHT
Rijbroekstraat
9842 Hansbeke
- J. SCHERPEREEL
Dorp
9841 Merendree

Losse nummers kunnen bekomen worden bij de
archivaris tegen 30 fr. per aflevering.

Verantwoordelijke uitgever : J. TAELEMAN
Muizendale
9840 Landegem